

NUPURINKALLION INVENTOINTI

Nupurin alueen kulttuuriympäristöarvot

Nupurin pientaloalueelle ovat tyypillisiä väljään rakennetut tontit vehreine pihapiireineen ja kasvimaaineen. Rakennukset ja hiekkapintaiset kadut sijoittuvat kallioiseen maisemaan maastonmuotoja myötäillen. Nupurin alueen omaispiirteiden säilyminen tulee huomioida alueen rakennustehokkuutta pohdittaessa.

Nupurinkallion suunnittelualueelta on vuoden 2009 inventoinnin pohjalta tunnistettu seuraavat kulttuurihistoriallisesti merkittävät rakennuskohteet

Rintinkaari 6, tila ALBACKA, 3:29. Tilalla on hirsirakenteinen Gumbölen kartanon entinen torppa, omistajan tietojen mukaan vuodelta 1910, hirsirakenteinen savusauna-kanala 1890-luvulta ja osittain hirsirakenteinen yhden lehmän navetta 1890-luvulta sekä talousrakennus vuodelta 1977. Albackan tilalla on kaava-alueen vanhin rakennuskanta. Albacka on toinen Nupurin alueella säilynyt torppa.

Torpan rakennuksilla on kulttuurihistoriallista merkitystä alueen varhaisimman asutuksen ja torpparilaitoksen edustajina ja ne tuovat alueelle historiallista ulottuvuutta.

Nupurinrinne 15, tila Mäntykallio K.5.T.1., 1:123. Arkkitehti Jaakko Paatelan suunnitteleman asuinrakennuksen, kesähuvilan ja saunan muodostama kokonaisuus. Nupurinrinteen kulmaukseen jäävälle nurkkatontille rakennettiin vuonna 1952 pieni rimalaudoitettu kesähuvila, jonka eteläpäädyssä on kuusiruutuinen rakennuksen muotoa noudattava ikkuna. Rakennuksen ulko-oveen on olympiavuoden innoittamana tehty viidestä pyöreästä ikkunasta olympiarenkaat. Osittain samana vuonna, osittain seuraavana, rakennettiin mökin alapuolelle rinteeseen tyyllisesti samanlainen saunarakennus. Saunan muuria on nostettu hieman seinälinjan ulkopuolelle ja muuriin on istutettu liuskekiviä. Rakennuttaja mieltäytyi paikkaan niin, että hän päätti 1960-luvun loppupuolella rakennuttaa tontille asuinrakennuksen, jolloin silloinen kesäasunto muutettiin saunaksi ja saunasta tehtiin ulkovarasto. Muutostyön yhteydessä uuteen saunaan vedettiin juokseva vesi ja sen olohuoneeseen kaivettiin uima-allas. Alkuperäisen saunan vieressä oli ulkoallas, joka täytettiin ja sen päälle istutettiin vadelmia. Tontti palkittiin vuonna 1992 pihakilpailussa, mutta tontilla on myöhemmin tehty maansiirto- ja muutostöitä.

Rakennustaiteellisesti merkittävä asuintalo.

Nupurinkalliontie 9, tila K.9.T.2., 1:142, tilan rekisteröinti 1955. Arkkitehti Yrjö Laineen suunnittelema asuinrakennus on valmistunut vuonna 1954 ja talousrakennus vuonna 1951. Veikkauksen johtajan entinen huvila. Johtaja muutti kartanolta huvilaan Veikkauksen myydessä Nupurin kartanon maat Lomayhtymälle/Maalaisliitolle. (Veikkauksen toimisto oli ostanut kartanon maat Juho Vainiolta 1947 ja palstoittanut maat 1950-luvulla).

Rakennustaiteellisesti merkittävä, hyvin alkuperäisyytensä säilyttänyt huvilamainen asuinrakennus kaupunkikuvallisesti merkittävällä paikalla.

Brobackantie 3, NUPURBÖLE FOLKSKOLA, 1:61. Nupurin päiväkotia. Suunnittelijatiedot epäselvät. Rakennuksen piirustuksissa vuodelta 1951 on leima *Maaseudun Keskusrakennustoimisto* ja ne on allekirjoittanut arkkitehti Poku Salo. Espoon rakennustoimenhistorian mukaan suunnittelija on arkkitehti Toivo Löyskä. Lisäksi todetaan koulun olleen ensimmäinen Espoon rakennustoimiston omana tuotantona valmistunut rakennus. Ruotsinkielinen Nupurilan kansakoulu muutettiin päiväkodiksi 1970-luvulla. Päiväkotia on vuonna 2002 laajennettu lisäksiivellä rakennuksen taakse, laajennuksessa toimii myös Nupurin kappeli.

Rakennustaiteellisesti merkittävä koulurakennus kaupunkikuvallisesti keskeisellä paikalla.

Rajarintie 6, tila MOVITZ, 1:11. Voimisteluseuran, Helsingfors Gymnastikklubb rf, kerho- ja saunarakennukset ovat vuodelta 1950. Arkkitehti Dag Englundin suunnittelema pienimuotoinen kerhorakennuskokonaisuus.

Hyvin säilynyt ja edustava esimerkki 1950-luvun vapaa-ajan rakennustyyppistä.

Nupurintie 13, EMILSBURG. Gumbölen kartanon torppa, joka on rakennettu viimeistään 1800-luvun loppupuolella. Kyläpelimanni Emil Hellström vuokrasi torpan vuonna 1886 ja antoi sille nimen Emilsberg. Rakennuksen pohjoispuolelle lisättiin vuonna 1906 laajennusosa, johon Hellström perusti puusepänverstaan. Hellström lunasti torpan Gumbölen kartanolta 23.3.1923. Hellström oli taitava puuseppä, joka valmisti verstaassa ajokaluja ja kärrynpyöriä. Hellström teki verstaassa myös kahdeksan viulua. Torpan yhteydessä oli myös jo purettu navetta, ajokaluliiteri sekä myöhemmin lisätty saunarakennus. Emilsbergissä toimi siirtomaakauppa, joka perustettiin 1903 tai 1904, kauppa toimi aina vuoteen 1943 saakka. (Lähde: Lohikoski, Seija, 1994. Nuuksion kyläpelimannit)

Rakennuksella on kulttuurihistoriallista merkitystä alueen varhaisimman asutuksen ja torpparilaitoksen edustajana. Rakennuksella on paikallishistoriallista merkitystä omistajan henkilöhistorian, ja siinä toimineen puusepänverstaan ja kauppatoiminnan myötä. Rakennus sijaitsee näytävällä paikalla Nupurintien varressa.

Kiinteistörekisterin mukaan 1920 valmistunut asuinrakennus. Tila on lohkottu Storgårdin tilasta 1900-luvun alussa, kuten myös viereinen **Nupurintie 11b**. Tiloilla olevat samanikäiset ja ulkoasultaan varsin samanlaiset asuinrakennukset muodostat kokonaisuuden mutta Nupurintie 11b on valitettavasti jätetty vaille hoitoa, eikä sen säilymiselle liene edellytyksiä.

Hyvin alkuperäisyytensä säilyttänyt, alueen varhaista rakennuskantaa edustava asuinrakennus kaupunkikuvallisesti merkittävällä paikalla.

Arkeologiset kohteet

Vanhatie 5, tila DALBO, 3:340 tontilla on sijainnut kiinalaisten parakki v. 1917. Kiinalaisparakki sijaitsi Vanhatien pohjoispuolella, entisen Lundenin torpan alapuolella, metsän reunassa. Asuinparakin pohjamitat olivat n. 10 x 30 metriä. Parakki oli rakennettu mullasta, risuista, turpeesta, pitkistä oljista ja riu'uista ja siinä oli maalattia. Kantaviin ja -tukirakenteisiin käytettiin koivunrunkoja, katto- ja seinämateriaalin sidontaan ohuempia puuriukuja. Sivuseinät olivat vain metrin korkuiset, loppuosa oli kattoa. Katettu sisäänkäynti sijaitsi toisessa päädyssä. Ikkunat, kolme kummallakin sivulla, olivat noin 4 metrin korkeudella maasta. Parakki oli pystyssä vielä kesällä 1918, mutta purettiin kohta sen jälkeen. Rakennuksen maanalaisesta perustuksesta/kuopasta ei todennäköisesti ole mitään jäljellä, sillä tontilla on rakennettu ja tehty maanmuokkausta. Tontilla on viihtyisä 1940-50-luvun pihapiiri omenapuineen, johon liittyy vuonna 1952 valmistunut asuinrakennus, navettarakennus vuodelta 1945, talousrakennus vuodelta 1955 (maakellari?) ja saunarakennus vuodelta 1954. Entisen torpan ja kiinalaisparakkien läheisyyteen on valmistunut asuinrakennus vuonna 1999.

Vanhatie 3 ja 4, tila TOMTEBO, 3:113, lohkottu 1946. Porkkalan evakoiden rakentama asuintalo. Kahden asunnon talo on valmistunut vuonna 1951. Kaksi talousrakennusta Vanhatien pohjoispuolella ovat vuodelta 1900(?) (asuinkäytössä?). Tontilla on sijainnut venäläisten/kiinalaisten hevostallit v.1917. Hevosille oli rakennettu kylätien eteläpuolelle, 250 metriä Nupurin kaupasta länteen, 40 metriä pitkä tallirakennus. Talli oli kevytrakenteinen, seinät vain metrin korkuiset ja loppuosa oli kattoa, joka oli rakennettu oljista ja riu'uista. Tallissa oli viitisenkymmentä hevosta. Tallista tuskin on mitään jäljellä, tarkistettava maastossa.

Kapearaiteinen hevosrautatie on kulkenut Espoon keskuksesta Nupuriin, kartanon portille. Radan päätepiste sijaitsi Nupurin kartanosta 400 metriä kaakkoon, entisen Espoo-Nuukio kylätien, nykyään Vanhatien ja Nupurinkalliontien risteyksessä. Sinne kiinalaiset hevosmiehet kuljettivat puutavaran Nuuksion-seudun hakkuumailta. Puut lastattiin vaunuihin ja ajettiin Espoon asemalle. Kenttärata purettiin 1920-luvun alussa, maastossa saattaa näkyä vielä pengerrystä.